

Przedsiębiorczość – wykład 1

Podstawowe definicje

dr hab. inż. Karolina Mazur, prof. UZ

Plan wykładu

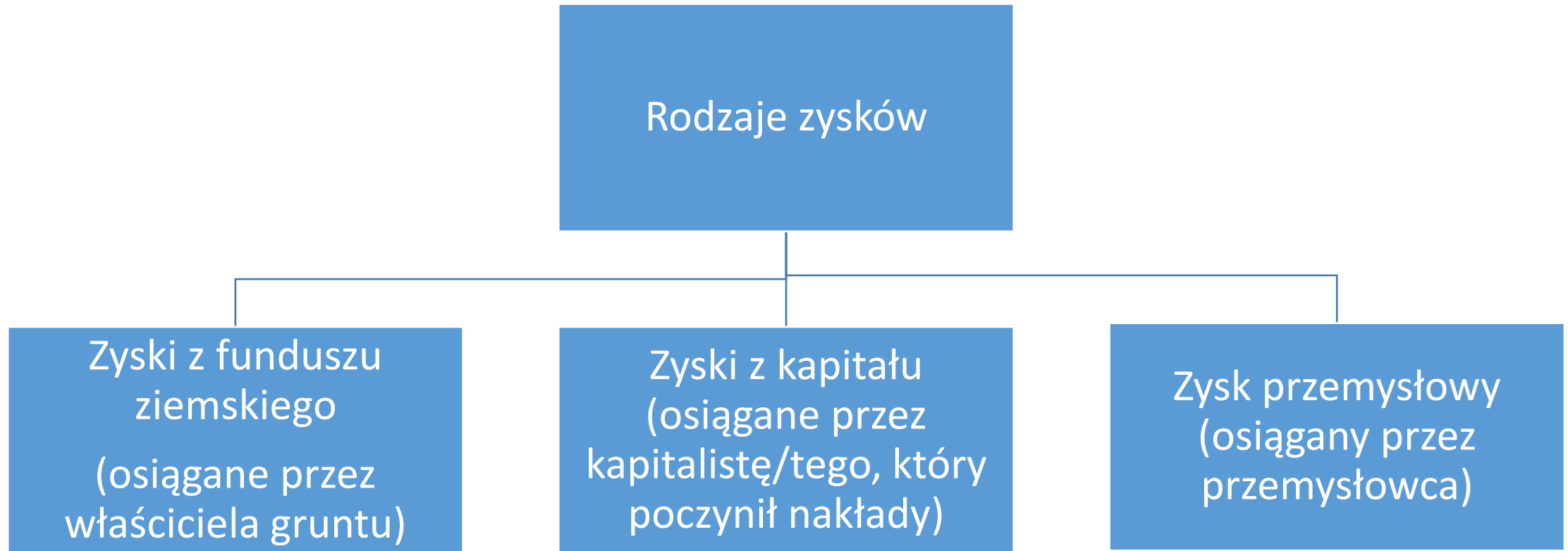
- Czym jest przedsiębiorczość?
- Rodzaje przedsiębiorcy/przedsiębiorstw/przedsiębiorczości.
- Kim jest przedsiębiorca?
- Czym jest przedsiębiorstwo?

Czym jest przedsiębiorczość?

Przedsiębiorczość według klasyków ekonomii (Gołębiowski 2014, Piecuch 2013)

Autor	Definicja
R. Cantillon (1730)	Działalność oparta na „wychwytywaniu” okazji i podejmowaniu ryzyka
A. Smith (1776)	Działalność osoby, która ma dużą skłonność do oszczędzania i wykorzystywania zaoszczędzonych środków do określonych przedsięwzięć
J. B. Say (ok. 1800)	Zachowanie przedsiębiorcy, które przenosi zasoby z obszaru o niższej wydajności do obszaru o wyższej wydajności, co pozwala mu na osiągnięcie zysku

Zyski według Saya (Piecuch 2013, s. 21)

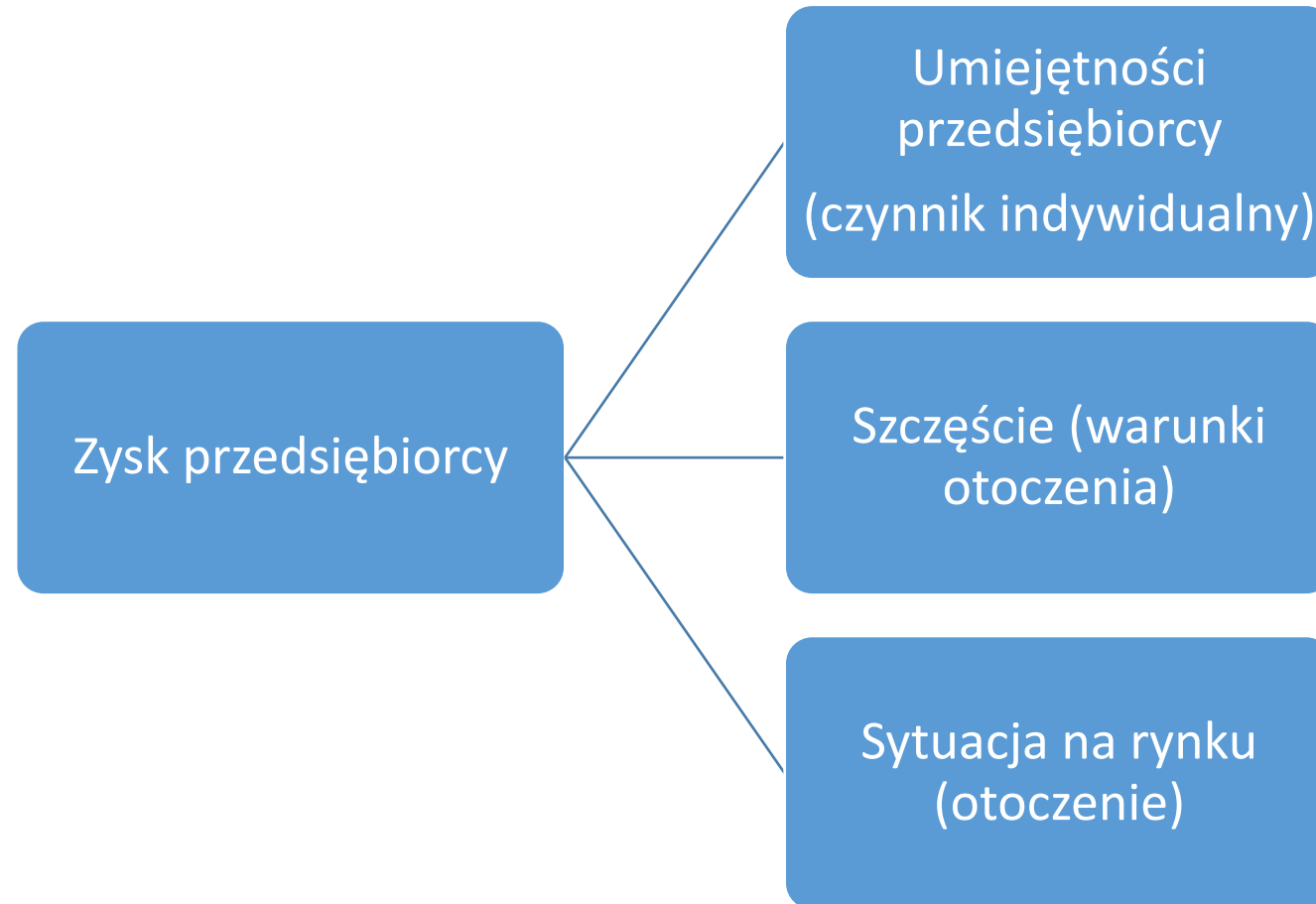
Typy przedsiębiorcy według Saya (Piecuch 2013, s. 20)

- Przedsiębiorca przemysłu
- Przedsiębiorca przemysłu rolnego
- Przedsiębiorca przemysłu rękodzielniczego
- Przedsiębiorca przemysłu handlowego

Przedsiębiorczość według instytucjonalistów (Gołębiowski 2014, Piecuch 2013)

Autor	Przedsiębiorczość to:
T. Veblen (1904)	Agresywna konkurencja i instrumentalne traktowanie wiedzy (oportunizm)
F.H. Knight (1921)	Zyski w zamian za ponoszenie niepewności i ryzyka
J.E. Schumpeter (1934)	Wprowadzenie nowych kombinacji organizacji firmy – nowych produktów, nowych usług, nowych źródeł surowców, nowych metod produkcji, nowych rynków, nowych form organizacji
B.F. Hoselitz (1952)	Ponoszenie niepewności, koordynacja zasobów produkcyjnych, wprowadzanie innowacji i dostarczanie kapitału
A.H. Cole (1959)	Celowa działalność skierowana na założenie i rozwój firmy nastawionej na zysk

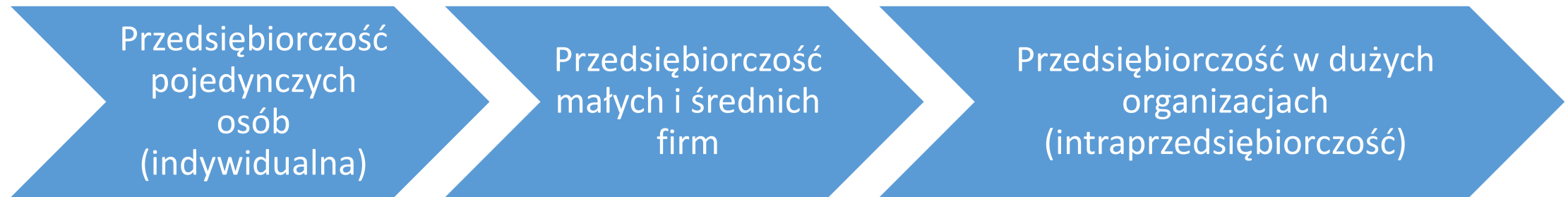
Elementy składowe zysku przedsiębiorcy według Knighta (Piecuch 2013, s. 31)

Podstawowe definicje przedsiębiorczości (Gołębiowski 2014, Piecuch 2010 i inni)

Autor	Przedsiębiorczość to:
D.C. McClelland (1961)	Wyróżniająca zdolność do ponoszenia ryzyka
M. Casson (1982)	Decyzje oraz oceny dotyczące koordynacji rzadkich „ulatniających się” zasobów
I. Kirzner (1984)	Dostosowywanie się do potrzeb otoczenia (w ujęciu krótkoterminowym). Odkrywanie nowych możliwości (w ujęciu długoterminowym)
W. Gartner (1985)	Tworzenie nowych organizacji
H.I. Grousbeck, M.J. Roberts, H.H. Stevenson (1989)	Pogoń za okazją bez uwzględnienia ograniczeń tworzonych przez aktualnie kontrolowane zasoby
P.F. Drucker 1985	Poszukiwanie zmian, odpowiadanie na nie i ich eksploatacja

Ewolucja teorii przedsiębiorczości (Piecuch 2013, s. 37)

Sposoby rozumienia przedsiębiorczości

(opracowanie własne na podstawie: Piecuch 2013, s. 39)

Wymiary przedsiębiorczości

(Hordanay, 1992, s. 12 za: Piecuch 2013, s. 47)

Innowacja ekonomiczna – „CO?”

- Rozwijanie nowych kombinacji w celu tworzenia wartości tam, gdzie jej dotychczas nie było

Tworzenie organizacji – „JAK?”

- Tworzenie nowej organizacji w celu osiągnięcia wartości ekonomicznej

Dążenie do zysku w określonym sektorze rynku „GDZIE?”

- Miejsce realizowania innowacji

Rodzaje przedsiębiorczości

(opracowanie własne na podstawie: Haber 1992, s. 12 za: Piecuch 2013, s. 46-47)

Rodzaj przedsiębiorczości	Charakterystyka
Ewolucyjna	<ul style="list-style-type: none">• stopniowe wprowadzanie zmian przez inwestowanie poprawa umiejętności przedsiębiorcy• podejmowanie nowej działalności gospodarczej lub modernizację dotychczasowej
Żywiołowa	<ul style="list-style-type: none">• wysoki stopień ryzyka• silne dążenie do osiągnięcia sukcesu• prowadzi do działań na pograniczu prawa
Etyczna	<ul style="list-style-type: none">• odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami• lojalność wobec partnerów
Systemowa	<ul style="list-style-type: none">• charakterystyczna dla rozwiniętej gospodarki rynkowej• polega na promowaniu i wspieraniu przedsiębiorczości

Typy przedsiębiorczości

- Przedsiębiorczość komercyjna i „nascentna” (zewnątrzna)
- Przedsiębiorczość korporacyjna (wewnętrzna, intraprzedsiebiorczość) (Piecuch 2013, s. 49, przypis)
- Przedsiębiorczość intelektualna i akademicka
- Przedsiębiorczość społeczna
- Przedsiębiorczość polityczna
-
- *Wszyscy dziś uprawiamy „przedsiębiorczość”, czy to lekarze, czy księża, profesorowie, czy pracownicy instytucji charytatywnych* (Ch. Handy za: Piecuch 2013, s. 49)

Formy prawne przedsiębiorstw społecznych w Polsce

- **organizacje spółdzielcze i spółdzielnie pracy**, (ok. 13 tys.), należą do nich:
 - spółdzielnie mieszkaniowe,
 - spółdzielnie spóżywców,
 - spółdzielnie uczniowskie,
 - inne
- **bankowość spółdzielcza** (ok. 5 tys. Placówek, ponad 5% aktywów sektora bankowego)
- **spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe (SKOK)**, (zrzeszają ok. milion członków),
- **towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych**, (jest 8, udział w rynku ubezpieczeń sięga ok. 0,5%),
- **organizacje pozarządowe działające w formie stowarzyszeń zarejestrowanych oraz fundacji** (ponad 40 tys. i zatrudniają około 1% wszystkich zatrudnionych w Polsce).

Źródło: Izdebski M , Małek M. (2005), *Formy prawne podejmowania i prowadzenia działalności służącej realizacji celów społecznie użytecznych poza sektorem finansów publicznych, w szczególności w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych, w świetle idei ekonomii społecznej i obowiązującego stanu prawnego*, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce, Warszawa

Kim jest przedsiębiorca?

KIM JEST TEN CZŁOWIEK?

- Urodzony w 1914,
- W 1923 przyjechał do Toronto
- W wieku 15 lat przejął sklep po ojcu i zmienił zasady
- W 1948 powstał „Honest Ed”
- Zmarł w 2007 jako właściciel prawie całej głównej ulicy w Toronto i jako znany filantrop
- Nie udzielał kredytu bo rodzice udzielali i zawsze byli na skraju bankructwa
- Kupował np. nierentowny teatr i w ten sposób budował swój wizerunek
- Wyprawiał urodziny (z darmowym bufetem i prezentami)
- W czasie gdy wszyscy zatrudniali młodych pracowników, on uruchomił restaurację „U starego Eda”, gdzie zatrudniał kelnerów po 60 roku życia

Podstawowe role:

Kryterium	Przedsiębiorca	Intraprzedsiębiorca	Menedżer	Inwestor
Prawa własności	Tak	Nie	Nie	Tak
Stosunek do ryzyka	Akceptacja/Poszukiwanie	Akceptacja	Awersja	Akceptacja
Stosunek do ograniczoności zasobów	Ignoruje	Ignoruje	Koncentruje się na tym kryterium	Przyjmuje lub nie analizuje
Cel	Wprowadzenie innowacji	Wprowadzenie innowacji	Kontrola kosztów	Zysk
Istotne mierniki	Długoterminowe (np. wzrost wartości)	Długoterminowe (np. rozwój własny)	Krótkoterminowe (np. płynność)	Krótkoterminowe lub średnioterminowe
Relacje z innymi	Hierarchia organizacyjna	Transakcje i umowy jako podstawy relacji	Transakcje w ramach hierarchii organizacyjnej	Słabe lub brak

Koncepcje przedsiębiorcy

(Piecuch 2013, s. 60 za: Piasecki 1998, s. 12)

Autor definicji	Przedsiębiorca to:
R. Cantillon, F. Knight	Osoba ponosząca ryzyko
J. Schumpeter, P.F. Drucker	Innowator
J.B. Say, A. Marshall	Lider przemysłu. Menedżer lub nadzorca
J.B. Say, J. Schumpeter	Organizator i koordynator (wykorzystania) zasobów ekonomicznych
J.M. Keynes	Osoba zatrudniająca czynniki produkcji
R. Cantillon, I. Kirzner	Osoba dokonująca wyboru alternatywnych zastosowań różnych zasobów
D. McClelland	Osoba energiczna, aktywna, podejmująca umiarkowane ryzyko
P.F. Drucker	Osoba maksymalizująca wykorzystanie okazji

Entrepreneurship Development Institute of India w Ahmeda-bad

Przedsiębiorca jako osoba posiadająca następujące kompetencje:

- innowacyjność,
- **śledzenie okazji,**
- wytrwałość
- **poszukiwanie informacji,**
- świadomość w zakresie jakości,
- zaangażowanie w pracę,
- prawidłowe planowanie,
- pewność siebie,
- asertywność,
- zdolność do perswazji.

Źródło: Entrepreneurship Development Institute of India (EDI),

Przedsiębiorca – definicje ustawowe

art. 43 Kodeks Cywilny (kc)

Przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w np. 33 § 1, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową.

art. 479 Kodeks Postępowania Cywilnego (k.p.c.)

Przedsiębiorcą jest to osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową.

art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie dział. gosp.

Przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą.

art. 3 ustawy o cenach

Przedsiębiorca – podmiot prowadzący działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, a także osoby prowadzące działalność wytwórczą w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego.

Przedsiębiorca – definicje ustawowe -cd

art. 4 ustawy
o ochronie konkurencji
i konsumentów

Poza przepisami ustawy o swobodzie działalności gospodarczej:

- **osoba fizyczna, prawna, jednostka organizacyjna**, która nie ma osobowości prawnej i której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizująca lub świadcząca usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej,
- **osoba fizyczna** wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadząca działalność w ramach wykonywania takiego zawodu,
- **osoba fizyczna**, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt. 4, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13,
- **związek przedsiębiorców** w rozumieniu pkt. 2 - na potrzeby przepisów dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Cechy przedsiębiorcy (Piecuch, 2013, s. 64)

Cechy ułatwiające	Kryteria ogólne	Cechy utrudniające
Tendencja do dominowania, skłonność do posiadania, dążenie do własności i autonomii, orientacja na osiągnięcia	Potrzeby psychiczne	Liczenie na opiekę i oparcie innych, uległość, odrzucenie i izolacja
Tendencja do dominowania, dążenie do własności i autonomii, tendencja do powiększania stanu posiadania, orientacja na osiągnięcia i sukces	Motywacja	Różnego rodzaju lęki, chęć utrzymania tego, co się posiada, a nie chęć pomnażania
Zdecydowanie, konsekwencja, decyzje adekwatne do sytuacji	Decyzje	Trudności w podejmowaniu decyzji, chwiejność, „Wyuczona bezradność”
Traktowanie sytuacji ryzykownych, jako wyzwanie, szansę na sukces, podejmowanie decyzji obciążonych ryzykiem	Ryzyko	Unikanie sytuacji i decyzji obciążonych ryzykiem
Odporność psychiczna, wysoki próg stresu i frustracji, umiejętność działania w sytuacjach trudnych	Sukces i niepowodzenie	Brak odporności psychicznej, niski próg stresu i frustracji
Postawa pioniera, zdolności twórcze, intuicja	Innowacyjność i twórczość	Postawa zachowawcza, konformizm, brak zdolności twórczych
Ekstrawersja, dolności przywódcze, twórcze kierowanie, zaufanie u ludzi, umiejętność negocjacji i mobilizowania innych	Współpraca	Introwersja, trudności w kontaktach i współpracy z innymi, brak zdolności przywódczych
Optymizm i aktywność, znajomość siebie	Bariery	Lęki i obawy, lenistwo, pesymizm
Sangwinik, Duża energia i zrównoważenie	Temperament	Melancholia

Rodzaje przedsiębiorców wg T. Piecuch (Piecuch 2013,

s. 73-80)

Typ przedsiębiorcy	Definicja
Kupiec	Osoba pośrednicząca w transakcjach handlowych, nabywająca towary na rynku po jednej cenie i sprzedająca po innej, wykorzystująca różnice cen
Kapitalista	Dostarczyciel zasobów niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej
Menedżer	Dyrektor, kierownik, delegowany przez przedsiębiorcę pracownik, który w jego imieniu podejmuje decyzje o wykorzystaniu zasobów przedsiębiorstwa
Lider	Przedsiębiorca/Menedżer wyjątkowy – bardziej aktywny, bardziej kreatywny, bardziej zaangażowany

I wiele innych...

Czym jest przedsiębiorstwo?

Prawna definicja przedsiębiorstwa

- Podstawa prawna: Art. 55 KC
- Przedsiębiorstwo jest zorganizowanym zespołem składników niematerialnych i materialnych przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej.
- Obejmuje ono w szczególności:
 - oznaczenie indywidualizujące przedsiębiorstwo lub jego wyodrębnione części (nazwa przedsiębiorstwa);
 - własność nieruchomości lub ruchomości, w tym urządzeń, materiałów, towarów i wyrobów oraz inne prawa rzeczowe do nieruchomości lub ruchomości;
 - prawa wynikające z umów najmu i dzierżawy nieruchomości lub ruchomości oraz prawa do korzystania z nieruchomości lub ruchomości wynikające z innych stosunków prawnych;
 - wierzytelności, prawa z papierów wartościowych i środki pieniężne;
 - koncesje, licencje i zezwolenia;
 - patenty i inne prawa własności przemysłowej;
 - majątkowe prawa autorskie i majątkowe prawa pokrewne;
 - tajemnice przedsiębiorstwa;
 - księgi i dokumenty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

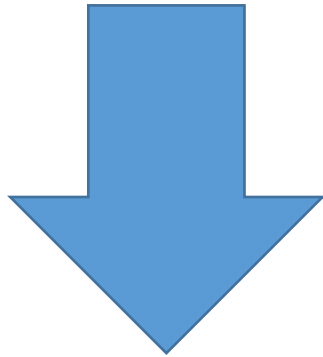
Definicja przedsiębiorstwa - zarządzanie

Przedsiębiorstwo (organizacja) – celowa grupa społeczna, która funkcjonuje według pewnych reguł i zasad, współpracująca ze sobą – by osiągnąć określony cel.

A. Nalepa (2001) *Struktura organizacyjna*

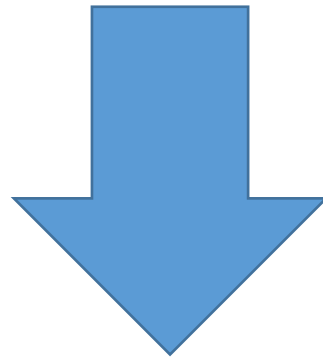
Cele działalności przedsiębiorstw - ewolucja

Maksymalizacja zysku
(podejście długoterminowe)

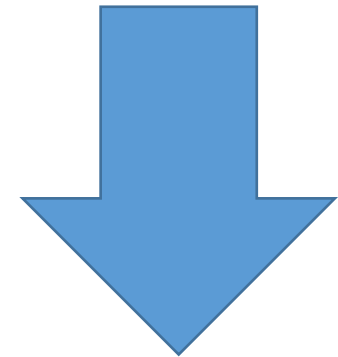
wcześniej

Maksymalizacja CF
(podejście krótkoterminowe)

lata 1980-1990

Tworzenie wartości
(podejście długoterminowe)

teraz

Przedsiębiorstwo – teoria organizacji

Jednostka wyodrębniona:

- techniczno-produkcyjnie
- organizacyjnie,
- ekonomicznie
- prawnie

Zasady działalności przedsiębiorstw

- ZASADA GOSPODARNOŚCI (racjonalnego gospodarowania)
- ZASADA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
 - (gotowość do podejmowania zadań oraz twórczego rozwiązywania problemów/zespół cech warunkujących bycie dobrym przedsiębiorcą)
- ZASADA RENTOWNOŚCI (samowystarczalność)
- ZASADA RACHUNKU EKONOMICZNEGO
 - (prowadzenie rachunku celem optymalizacji)

Literatura

1. Cole A.H. (1959), *Business Enterprise in Its Social Setting*, Cambridge, MA: Harvard University Press
2. Drucker P F. (1992), *Innowacja i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*, PWE, Warszawa
3. Gartner W. (1985), *A Conceptual Framework for Describing the Phenomenon of New Venture Creation*, „Academy of Management Review”, no 10
4. Glapiński A. *Kapitalizm, demokracja i kryzys państwa podatków* (2004), Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa
5. Piecuch T. (2013), *Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa
6. www.ashoka.org